

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра теорії і методики природничо-математичних дисциплін
початкової освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації

проф. Гаврилюк С.В.

« 21 » лютого 2015 р.

ПОЛЬОВА НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

РОБОЧА ПРОГРАМА

підготовки бакалавра
напряму підготовки 6.010101 «Початкова освіта»

Луцьк – 2015

Робоча програма «Польової навчальної практики» для студентів за напрямом підготовки 6.010102 «Початкова освіта» 4 вересня 2015 р. – 13 с.

Розробники: Коцун Б.Б. – доцент, кандидат педагогічних наук;
Зінченко М.О. – старший викладач;
Буднік С.В. – асистент

Рецензент:
Доцент, кандидат педагогічних наук Остапйовський І.Є.

Робоча програма навчальної польової практики затверджена на засіданні кафедри теорії і методики природничо-математичних дисциплін початкової освіти протокол № 2 від 16. 09. 2015 р.

Завідувач кафедри: _____ (доц.Остапйовська Т.П.)

Робоча програма навчальної польової практики схвалена науково-методичною комісією педагогічного інституту протокол № 2 від 17.09. 2015 р.

Голова науково-методичної комісії педагогічного інституту _____ (доц.Антонюк В.З.)

Робоча програма навчальної польової практики схвалена науково-методичною радою університету протокол № 2 від 21 . 10 . 2015 р.

© Коцун Б.Б., Зінченко М.О., Буднік С.В. 2015 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ПОЛЬОВОЇ ПРАКТИКИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 1,5	<u>0101 «Педагогічна освіта»</u>	Нормативна
	6.010102 «Початкова освіта»	
Загальна кількість годин – 45		Рік підготовки:
		1-й
		Семестр
	бакалавр	Самостійна робота 41 год.
		Консультації – 4 год
		Вид контролю: залік

2. Мета та завдання навчальної польової практики

Мета:

1. Поглибити і закріпити теоретичні знання студентів з навчальної дисципліни «Основи природознавства» .
2. Ознайомити студентів з видовим складом рослин і тварин свого краю, що ростуть та живуть у різних екологічних умовах, удосконалити навички щодо визначення і розпізнавання їх у природі.
3. Практично вивчити особливості будови різноманітних представників живого світу, їх екологію та адаптацію до наколишнього середовища.

4. Ознайомити студентів з комплексними методами дослідження рослин і тварин, правилами збирання і вивчення їх у природних умовах, способами визначення та прийомами камеральної обробки зібраного матеріалу;

5. Підготувати студентів до організації і проведення екскурсій в природу відповідно до вимог початкової школи, набуття навичок збирання і виготовлення гербарію, колекції різних груп безхребетних, виготовлення чучел та фіксація матеріалів хребетних тварин.

6. Виховувати у студентів дбайливе ставлення до природи рідного краю, ознайомити їх з прийомами і методами природоохоронної діяльності.

Знання, отримані студентами під час практики, сприяють формуванню у студентів наукового світогляду та готують основу для подальшого засвоєння природничого матеріалу.

Полюва практика відноситься до дослідницько-практичної діяльності, а тому має велике значення в професійній підготовці студентів до екологічного виховання дітей.

Завдання:

Навчальна практика є комплексною і складається з трьох основних частин: ботаніка, зоологія, основи землезнавства.

Для досягнення вказаної мети студенти під час практики повинні вирішити наступні завдання:

- оволодіти різними способами орієнтування на місцевості;
- навчитись визначати сторін горизонту за допомогою компасу, сонця, місцевими прикметами;
- знати будову, принцип дії метеорологічних приладів та вміти користуватися ними;
- проводити спостереження за погодою (температура, вологість, тиск, напрям і сила вітру);
- розрізняти сезонні зміни у живій і неживій природі;
- складати гербарій і визначати рослин;

- описувати і розрізняти біоценоз лісу, луків, водойм;
- охороняти природу, знати рослини і тварини своєї місцевості занесені до Червоної книги України

За результатами проходження практики студент повинен:

знати: правила поведінки в природі та техніку безпеки; назви типових рослин і тварин, рослинні угруповання своєї місцевості; пам'ятки природи; рідкі та зникаючі види рослин і тварин світу, України та своєї місцевості;

вміти: проводити спостереження та опис об'єктів і явищ живої та неживої природи; пізнавати об'єкти і явища неживої природи; користуватись простішими приладами для орієнтування і вимірювання на місцевості; проводити спостереження за погодою; впізнавати рідкісні та зникаючі види рослин і тварин; виявляти природні взаємозв'язки; оцінити вплив людини на природні явища, прогнозувати їх наслідки; дотримуватись правил поведінки при особистому спілкуванні з природними об'єктами і їх комплексами в усіх видах діяльності; пропагувати ідеї турботливого ставлення до природи. Польові практики - це поєднання вивчення природи з практичною діяльністю з її охорони.

3. Етапи практики

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
1. Підготовчий	Ознайомлення із завданнями польової практики; інструментарієм та місцем проходження практики, з технікою безпеки, правилами поведінки у природі. Підготовка обладнання для проведення практики. Опрацювання відповідної літератури.
2. Ознайомлювальний	Ознайомлення із метеорологічними приладами; сезонними змінами в живій і неживій природі; методика виготовлення гербарію; правила та методика виготовлення колекцій молюсків; правила та методика виготовлення колекцій комах.

3. Основний	Опис сезонних змін в живій і неживій природі; орієнтування на місцевості. Прогнозування погоди з місцевими ознаками; виготовлення колекцій молюсок; виготовлення колекцій комах; виготовлення гербарії.
4. Підсумковий	Написання звіту; визначення і оформлення зібраного матеріалу, а саме: колекцій комах; колекцій молюсок; визначення і оформлення гербарію. Здача заліку.

4. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Зміст завдання
1	Поняття про Червону книгу рослин і тварин України.
2	Ознайомитись із рослинами і тваринами своєї місцевості, які занесені до Червоної книги.
3	Природні явища в географічній оболонці
4	Описати біоценоз лісу. Ранньоквітучі рослини лісу. Птахи на перельоті. Поява різних видів комах. Земноводні листяного лісу, їх пробудження.
5	Описати біоценоз луків: різнотрав'я, особливості розвитку злакових бобових. Комахи, земноводні і птахи луків.
6	Описати біоценоз прісних водойм: плаваючі рослини, занурені у воду, які ростуть по берегах.
7	Описати біоценоз населених пунктів. Використання з метою їх озеленення дерев, кущів та квіткових рослин. Рослини, завезені з інших місць озеленення. Представники тваринного світу, птахи, комахи, земноводні.
8	Описати біоценоз соснового лісу. Деревя, кущі і трав'янисті рослини. Представники тваринного світу: комахи, земноводні, плазуни, птахи, ссавці.
9	Описати біогеоценоз саду або парку. Ознайомлення з деревами, кущами і трав'янистими рослинами. Тварини, які живуть у даному ландшафті: безхребетні, земноводні, птахи, ссавці.
10	Описати культурні рослини поля. Бур'яни поля та городу. Шкідники поля та городу, боротьба з ними. Корисні тварини поля та городу
11	Описати тварини, які плавають на поверхні водойм, у товщі води, на дні в намулі. Тварини, які літають, плавають, добувають їжу, розмножуються на прісних водоймах.

12	Описати представників орнітофауни водойм та узбережжя. Видовий склад форм гніздування, голоси птахів.
13	Описати їстівні та отруйні гриби. Значення грибів у біоценозах лісів.
14	Зібрати матеріал для виготовлення наочних посібників із рослин (листіків, стебел, квіток, суцвіття).
15	Заготовити об'ємних рослин (соковиті плоди, насіння, корені, кореневища, кора). Виготовлення наочних посібників.
16	Провести облік колоній граків у своїй місцевості.
17	Виявити поселення білих лелек у місцях проживання студентів та їх паспортизація (коли побудоване гніздо, на чому побудоване, де лелеки добувають їжу).
18	Виявити зимівлю лебедів у своїй місцевості та місць зустрічі літньої пори
19	Виявити поселення сільських ластівок та їх паспортизацію.
20	Виявити поселення сов у своїй місцевості та спостереження за ними.
21	Зібрати колекцію шишок.
22	Зібрати колекцію плодів.
23	Зібрати колекцію насіння.
24.	Зібрати колекцію комах з повним перетворенням.
25	Виготовити вологий препарат риби.
26	Виготовити вологий препарат жаби.
27	Виготовити колекцію «Плавці риб» (не менше 5 видів).
28	Виготовити колекцію «Пера різних птахів» (обов'язково 3-х типів).
29	Виготовити колекцію найбільш поширених комах.
30	Виготовити колекцію прісноводних молюсків.

5.Методи та засоби діагностики результатів проходження практики:

перевірка індивідуальних завдань, перевірка завдань самостійної роботи, залік.

6. Розподіл балів, які отримують студенти

В період практики проводиться табелювання робочого часу студента, поточний контроль виконання студентами навчальних завдань. Не менше одного разу на день керівник практики перевіряє правильність ведення щоденника студентом, оцінює та підписує його.

Оцінювання знань студентів під час поточного контролю відбувається на підставі наступних критеріїв:

1. Вміння використовувати засвоєні теоретичні знання з курсу “Основи природознавства”.

2. Ступінь усвідомлення програмного матеріалу і виконання самостійних робіт за темами; вміння проводити самостійні дослідження за живою та неживою природою.

3. Правильність оформлення щоденника.

4. Вміння оформлювати морфологічний гербарій та виготовляти колекції.

За кожен день практики студент може отримати максимально 5 балів.

5 балів виставляється тоді, коли студент присутній на відповідній екскурсії, успішно виконав всі заплановані навчальні завдання, написав відповідну частину звіту тощо, своєчасно підписав щоденник.

4-3 бали виставляється тоді, коли студент був присутній на відповідній екскурсії, виконав всі навчальні завдання, але з деякими помилками, або щоденник підписав не своєчасно.

2-1 бал студент отримує за присутності на відповідній екскурсії та за виконанні окремі завдання, або за відсутності на екскурсії, але самостійно виконанні навчальні завдання у повному обсязі.

0 балів – студент не був присутнім на екскурсіях, зовсім не виконав навчальні завдання, порушив правила техніки безпеки.

Сумарна поточна оцінка за 6 днів – **30 балів**

Індивідуальні науково-дослідні завдання оцінюються максимально в **10 балів** згідно наступних критеріїв.

- повнота розкриття поняття;
- цілісність, систематичність, логічна послідовність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи;
- підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки;
- ілюстративність роботи: наявність рисунків, гербарію, фотографій;

- наявність списку літературних джерел (не менше 10);
- захист виконаного індивідуального завдання.

Результати виконання і захисту кожного індивідуального завдання оцінюється за такою шкалою:

0 – відсутність індивідуального завдання;

1-2 – неповне розкриття питання, відсутність висновків, ілюстрацій, списку літератури; помилки в оформленні, відсутність гербарію;

3-4 – питання розкрито неповністю, відсутні ілюстрації, невірно сформульовані висновки; помилки в оформленні, пророблена недостатня кількість літератури, відсутність гербарію;

5-6 – питання розкрито, але недостатньо; помилки в оформленні, відсутність додаткових літературних джерел; неповністю здано гербарний матеріал;

7-8 – питання розкрито, використовується достатня кількість літератури; робота логічна, ілюстрована; але є незначні помилки в оформленні роботи та гербарного матеріалу;

9-10 – робота виконана згідно всім критеріям; представлено весь гербарний матеріал.

Кожен студент у кінці практики зобов'язаний представити:

1. **Щоденник** практики. У ньому повинна бути коротко і конкретно описана виконана студентом робота в період практики;
2. **Звіт практики**, оформлений у зошиті, обсяг 30 сторінок рукописного тексту, повинен мати наскрізну нумерацію сторінок, аркуші звіту повинні бути зшиті (має містити розділ з охорони праці, поточні щоденні записи, висновки та список використаної літератури);
3. **Індивідуальне завдання**.
4. **Групове (бригадне) завдання**.

Підсумки навчально-польової практики підводяться у процесі складання

студентом заліку керівнику практики.

Студенти, які виконали всі завдання згідно програми практики, оформили відповідно всім вимогам звіт, щоденник практики, гербарій, отримують залік в останній день практики.

Вимоги до звіту .

Звіт практики оформлюється на окремих аркушах формату А₄, обсяг 30 сторінок рукописного тексту, повинен мати наскрізну нумерацію сторінок.

У звіті повинні бути представлені наступні розділи:

1. Мета та задачі навчально-польової практики	(1 бал)
2. Розділ з охорони праці	(1 бал)
3. Характеристика району практики (екскурсії)	(1 бал)
4. Самостійні роботи під час практики	(2 бали)
5. Характеристика сезонних змін у природі	(2 бали)
6. Висновки	(1 бал)
7. Список літературних джерел	(1 бал)
8. Додаток: ілюстративний матеріал	(1 бал)

Максимальна оцінка за звіт **10 балів**.

За індивідуальне завдання (зібрану та оформлену колекцію) студент максимально може отримати **10 балів**.

За оформлений гербарій (групове завдання) студент максимально може отримати **10 балів**.

Захист практики – студент максимально може отримати **30 балів**.

7. Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
75 – 81	C		
67 – 74	D	задовільно	
60 – 66	E		
1 – 59	FX	незадовільно можливістю повторного складання	незараховано можливістю повторного складання

8. Рекомендована література

1.Борейко В. Є. Охорона тваринного світу / В.Є.Борейко, В.О. Архипчук та ін.- К.:Урожай, 1992. - 224 с.

2.Воїнственський М.А. Визначник птахів УРСР / М.А.Воїнственський , О.Б.Кістяківський.– К.: Вища шк., 1962. – 371с.

3.Галант Т.Г. Практические занятия по земледелию й краеведению / Т.Г.Галант, Е.М.Гурвич.- М.,1988.

4.Геренчук К.І. Природа Волинської області / К.І.Геренчук.- Львів, 1975.

5.Гуленкова М.А. Летняя Полева практика по ботанике / М.А.Гуленкова, А.А.Красикова.- М.: Просвящение, 1986.

6.Дудка І.О. Гриби в природі та житті людини / І.О.Дудка, С.П.Вассер - К.: Наукова думка, 1980.-66с.

7.Єлін Ю.Я.Шкільний визначник рослин / Ю.Я. Єлін, С.І.Івченко, Л.Г.Оляницька. – К.: Рад. школа, 1978.

8.Єрмоленко В.М. Атлас комах-шкідників польових культур / В.М. Єрмоленко. – К.: Урожай, 1971.- 176с.

9.Загороднюк І.В. Польовий визначник дрібних ссавців України / І.В.Загороднюк.- К., 2002.- Вип.5.-60 с.

10.Иванов А.В. Большой практикум по зоологии беспозвоночных / А.В.Иванов- М.:Наука, 1981.

- 11.Кваша В. Навчально-польовий практикум / В. Кваша, Б.Пилявський, С.Подобівський, О.Барабаш.- Тернопіль: Мандрівець, 2005.- 135с.
- 12.Корнєєв О.П. Визначник звірів УРСР / О.П.Корнєєв– К.: Рад. шк., 1965. – 235с.
- 13.Кудло К.К. Лабораторные й практические занятия по земледелию й краеведению / К.К.Кудло.- Минск, 1985.
- 14.Кудряшов Л.В. Ботаника с основами экологии / Л.В. Кудряшов, Г.Б.Радионова, М.А. Гуленкова и др.-М.: Просвящение, 1979.
- 15.Мазурмович Б.М. Безхребетні тварини. Посібник для вчителя / Б.М.Мазурмович– К.: Рад. шк., 1974. – 256с.
- 16.Мазурмович Б.М. Зоологія безхребетних: Навчально-польова практика / Б. М.Мазурмович , В.П.Коваль.- К.: Вища школа, 1982.- 184с.
- 17.Марченко В.І. Зоологія безхребетних і водних ссавців / В.І.Марченко, В.В.Просина - К.: Вища шк., 1994. - 162 с.
- 18.Морозюк С.С.Трав'янисті рослини / С.С.Морозюк , В.В.Протопопова - К.: Радянська школа, 1986.- 158с.
- 19.Мольчак Я. О. Загальне землезнавство:Навчальний посібник / Я.О.Мольчак , Л.В.Ільїн- Луцьк, 1997.
- 20.Подобівський С.С. Навчально-польова практика з зоології безхребетних / С.С. Подобівський.- К.: Лебідь, 1996.- 320 с.
- 21.Потульницький П.М. Польовий практикум з ботаніки / П.М.Потульницький- К.: Вища шк., 1972.
- 22.Ситник К.М. Червона книга Української РСР / К.М. Ситник відп. ред. та ін.-К.: Наук. Думка, 1980.
- 23.Слабоцепицько М. Велика ілюстрована енциклопедія школяра / М.Слабоцепицько.- К.: Мохат. - Україна, 2000.
- 24.Талпош В.С.Тварини. Визначник для учнів початкових класів / 25.В.С.Талпош, М.І.Майхрук.- Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008.- 192 с.

- 26.Цвелих О.М. Шкільний визначник хребетних тварин / О.М.Цвелих.- К.: Радянська школа, 1983.- 254с.
- 27.Щербак М.М.Червона книга України. Тваринний світ. / М.М. Щербак - К.: Укр. енциклоп., 1994. - 464 с.
- 28.Яришева Н.Ф. Методика Ознайомлення дітей з природою: Навч.посіб. / Н.Ф.Яришева.– К.: Вища школа, 1993. – 220.